

MO18 - Občanské právo I.

- Jedná se o: souhrn ustanovení, která upravují osobní stav, právní postavení a vzájemná práva povinnosti FO a PO
- **Prameny:** LZPS (listina základních práv a svobod), Občanský zákoník
- Občanský zákoník je nejobsáhlejší zákon v českém právním řádu
- **Struktura OZ:**
 1. **Obecná část**
 2. **Rodinné právo**
 3. **Absolutní majetkové právo**
 4. **Relativní majetková práva**
 5. **Ustanovení společná, přechodná a závěrečná**
- 1.-2. tzv. osobní práva, 3.-4. majetková práva
- **Zásady OP:**
 - Právo na ochranu života, zdraví, svobody, cti, důstojnosti a soukromí
 - Ochrana rodiny, rodičovství a manželství
 - Ochrana vlastnického práva
 - Důsledná péče o plnění uzavřených smluv
- Občanskoprávní ustanovení – normy
 1. **Dispozitivní:** osoby si mohou práva a povinnosti vyjednávat odchýlně od zákonných norem (relativně nezávazné) např. obchodní smlouvy
 2. **Kogentní:** není připuštěna možnost odchýlného ujednání (bezpodmínečně závazné)
- Osoby podle občanského zákoníku: FO (lidé), PO (organizace)
 - **Právní osobnost:** způsobilost mít práva a povinnosti
 - **Svéprávnost:** způsobilost k právnímu jednání
- **Fyzické osoby:**
 - Právní osobnost od narození až po smrt (i počaté dítě)
 - Plně svéprávným se člověk stává 18. rokem života – nabývá způsobilost k právnímu jednání=může samostatně zakládat, měnit a rušit své právní vztahy, nabývat práva a zavazovat se k povinnostem
 - Soud může svéprávnost omezit (nikoliv zrušit) - pro duševní poruchu, jmenuje mu **opatrovníka**
 - Nezletilý má zákonného zástupce
 - Každý má právo na integritu: nedotknutelnost duševní, tělesná, ochrana soukromí
 - Závislá práce nezletilých mladších 15 let je zakázána
 - Osobnost každého člověka je chráněna
 -
- **Právnícké osoby:**
 - Ustanovení: zakladatelským právním jednáním (smlouvou) nebo působením veřejné moci (zákonem)
 - Vzniká zápisem do veřejného rejstříku: uvádí se **název, sídlo, předmět činnosti, statutární orgán**
 - den zápisu je dnem vzniku PO
 - den výmazu je den zániku PO
 - rozlišení PO
 - **PO soukromého práva:** slouží k soukromým zájmům
 - **PO veřejného práva:** veřejnoprávní poslání, zřízeny většinou zákonem, největší PO je stát, který má mnohdy mocenské postavení
 - **Působení PO:**
 - Vytvářeny k uspokojování zájmů lidí

- Působí v oblastech hospodářského a společenského života
- **Zrušení PO:**
 - Právním jednáním jejího příslušného orgánu
 - Uplynutím doby, na kterou byla ustanovena
 - Dosažením cílu, pro který byla ustanovena
 - Rozhodnutím soudu
 - Obvykle se ruší s tzv. **likvidací**: likvidátor vymáhá její pohledávky, uhrazuje dluhy, zpeněžuje majetek
 - **Bez likvidace**: celé jmění nabývá právní nástupce
- **Typy PO podle občanského zákoníku:**
 1. **Korporace:**
 - Společenství osob, jejím základem je složka
 - Jejich členové (společníci)
 - Nejčastější korporace je spolek
 - Zakládají nejméně tři osoby
 - Nelze je zakládat za účelem podnikání (např. spolek pro obnovu venkova)
 2. **Fundace:**
 - Mají majetkový základ, základ tvoří peníze nebo jiné majetkové hodnoty
 - Nadace: k užitečnému účelu (veřejně prospěšný nebo dobročinný), může i omezeně podnikat, zakládá se nadační listinou např. Nadace Naše dítě
 - Nadační fond: k užitečnému účelu (veřejně prospěšný nebo dobročinný), odlišnost – není trvalý (majetek může být spotřebován), minimální výše majetku není limitována např. Nadační fond dobrý anděl
 3. **Ústavy:**
 - Základem je spojení složky osobní s majetkovou
 - Řízení a provoz nezajišťují členové, ale zaměstnanci
 - Např. Charita ČR
- **Typy PO podle zákona o obchodních korporacích:**
 - **Obchodní společnosti:**
 - **Osobní:** společníci neomezeně ručí za jejich závazky a osobně v nich pracují (v.o.s.)
 - **Kapitálové:** osobně nepracují, účastní se majetkovými vklady, omezené ručení za závazky (s.r.o.)
 - **Družstva**
 - Družstva a evropská družstevní společnost
 - Založení a vznik obchodní korporace: zakládá se společenskou smlouvou (listinou), vzniká dnem zápisu do obchodního rejstříku
 - Vklad do základního kapitálu: vklad – peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu, peněžitý nebo nepeněžitý kapitál, souhrn všech vkladů=základní kapitál
 - **Orgány obchodní korporace:**
 - **Nejvyšší:** v osobní všichni společníci, v kapitálové valná hromada, v družstvu členská schůze
 - **Statutární:** v osobní každý společník, v kapitálové jednatel
- Společenství, která nejsou obchodními korporacemi:
 - **Konsorcium:** dočasné podnikatelské spojení (k dosažení cíle nestačí prostředky jednoho subjektu) např. několik bank za účelem společného úvěrování velké stavby

- **Holding:** kapitálová účast na obchodní korporaci, vede k finančnímu ovládnutí (Generali, PPF)
- **Typy společností:**
 - **v.o.s**
 - Alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za její závazky veškerým svým majetkem
 - Společně a nerozdílně
 - **k.s.**
 - alespoň 1 společník (komanditista) ručí za její závazky omezeně jenom svým vkladem a alespoň 1 společník (komplementář) ručí neomezeně veškerým majetkem
 - **s.r.o**
 - společenská smlouva stanoví výši základního kapitálu, výši vkladu společníků
 - podíl se určuje podle poměru vkladu k výši základního kapitálu
 - **a.s.**
 - základní kapitál 2 000 000 Kč je rozvržen na určitý počet akcií
 - akcie – CP o určité jmenovité hodnotě, akcionář je společníkem, podílí se na jejím řízení, zisku a likvidačním zůstatku
 - podíl na zisku= dividendy
- **Podnikání:**
 - **Podnikatel:** osoba, která samostatně a soustavně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem za účelem dosažení zisku
 - **FO i PO**
 - **Obchodní firma:** jméno zapsané v obchodním rejstříku
 - **Sídlo podnikatele:** adresa zapsaná v rejstříku

Rodinné právo

- Rodina= základní společenská jednotka, skupina osob spjatá pokrevními svazky, manželstvím nebo adopcí
- **Definice:** jedná se o právní normy, které upravují manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi manželskými i nemanželskými, mezi dalšími blízkými příbuznými, vztahy při náhradní rodinné péči
- **Prameny:** občanský zákoník – jeho druhá část + zákon o sociálně právní ochraně dětí

Manželství:

- Trvalé společenství muže a ženy založené zákonným způsobem (občanský nebo církevní svazek)
- Uzavření manželství: veřejný slavnostní obřad za přítomnosti 2 svědků
- **Občanský sňatek:** před orgánem veřejné moci v přítomnosti matrikáře
- **Církevní sňatek:** před orgánem církve k tomu oprávněné, oddávající je povinen doručit protokol o uzavření manželství obecnímu úřadu k zápisu do matriky
- **Zákonné překážky manželství:**
 - S nezletilým (soud může povolit od 16 let)
 - S osobou, jejíž svéprávnost byla v této oblasti omezena

- S ženatým mužem nebo vdanou ženou (bigamie) nebo osobou žijící v registrovaném manželství
- S partnerem téhož pohlaví
- Mezi předky a potomky, mezi sourozenci, i osobami, jejichž příbuzenství vzniklo osvojením
- Mezi poručníkem a poručencem, mezi dítětem a osobou, do jejíž péče bylo dítě svěřeno
- **Vztahy mezi manžely:**
 - Muž a žena mají stejná práva a povinnosti
 - Mají žít spolu, být si věrni, vzájemně si pomáhat, společně pečovat o svoje děti
- **Společné jmění manželů:**
 - tvoří: majetek dluhy za dobu manželství,
 - netvoří: osobní potřeba, dědictví + dluhy jednoho z manželů
 - zaniká zánikem manželství/odsouzením jednoho z manželů k trestu propadnutí majetku
 - režim společného jmění může být *smluvený* X *založený soudním rozhodnutím*
- **Zánik manželství:** smrtí, soudním rozhodnutím – prohlášením za mrtvého
- **Zrušení:** soudním rozhodnutím o rozvodu, rozvod může být smluvený nebo sporný
- **Vztahy mezi rodiči a dětmi:**
 - Narozením dítěte vzniká příbuzenský stav k rodičům, zaniká plnoletostí
 - Rodičovská odpovědnost: souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, při jeho zastupování a při správě jeho jmění
 - Péče (o zdraví, tělesný, citový, rozumový, mravní vývoj)
 - Zastupování v právním jednání
 - Řádná správa jmění
 - Ochrana dítěte (osobní styk, výchova, vzdělání)
- **Vyživovací povinnost:** placení výživného, péče o vyživovanou osobu, o výživném rozhoduje soud na návrh oprávněné osoby
 - Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti (od narození do doby, kdy je schopno se samo živit)
 - Vyživovací povinnost dítěte vůči rodičům (pokud je dítě schopno výživné poskytovat)
 - Vyživovací povinnost mezi manžely (aby životní úroveň obou byla stejná – solidarita)
- **Určení otcovství:**
 - matka je vždy jistá, žena, která dítě porodila
 - otec je nejistý: otcem je manžel manželky, souhlasné prohlášení obou rodičů, rozhodnutí soudu – test otcovství

Náhradní rodinná péče:

- pokud je dítě opuštěné, jeho výchovy se ujímá stát
- stát má možnost umístit tyto děti buď do domácností jiných FO, nebo státních (církevních) výchovných zařízení
- **Osvojení:**
 - Přijetí cizího opuštěného dítěte za vlastní, přičemž osvojitelům vznikají stejná práva a povinnosti jako skutečným rodičům
 - Dítěti zanikají příbuzenské vztahy k původní rodině
 - O osvojení jednotlivcem nebo manžely rozhodne soud, musí být splněny podmínky předem k tomu určené
 - *Osvojení je zrušitelné* – soud může z vážných důvodů zrušit návrh osvojence nebo osvojitele – do 3 let od soudního rozhodnutí, potom už je nezrušitelné
- **Poručenství:**
 - Poručník (opatrovník) zajišťuje rodičovskou péči v případě, že rodiče dítěte zemřeli nebo nemohou vykonávat rodičovskou zodpovědnost
 - Soud často stanoví příbuzného, ten má nárok na finanční pomoc od státu
 - Jinak poručníkem orgán sociálně-právní ochrany dětí
- **Pěstounská péče:**
 - Výchova dítěte nebyla z dlouhodobých příčin zajišťována
 - Do péče jednotlivce nebo manželů nebo skupinové péče v zařízeních k tomu určených
 - Vzniká rozhodnutím soudu a zaniká zletilostí
- **Ústavní výchova:**
 - Orgány sociálně-právní ochrany dětí vykonávají dohled nad výchovou a mohou napomenout, ustanovit dohled nad nezletilým, uložit omezení
 - Je-li výchova vážně ohrožena, soud nařídí ústavní výchovu

Krátce občanské soudní řízení:

- FO a PO účastníci
- Všechny záležitosti (právo obchodní, rodinné atd.) až na trestné činy
- Nálezací řízení
- Řízení může být sporné (2 strany), nesporné (záležitost beze sporu?)
- **Řízení:**
 - Zahájení – návrh, žaloba
 - Průběh-dokazování
 - Zakončení – vynesení rozhodnutí
- **Žaloba:**
 - Označení navrhovatele – žalobce, žalovaného (identifikace)
 - Vyličení skutečnosti
 - Návrh důkazů + čeho se žalobce domáhá
- **Průběh:**
 - Soud prozkoumá návrh
 - Určení dne jednání (může být prodlouženo)
 - V průběhu jednání dokazování
 - Vynesení rozhodnutí

- **Zakončení:**
 - Rozhodnutí soudu=rozsudek
 - Nesouhlas-opravné prostředky

Principy občanského soudního řízení

SPORNÉ SOUDNÍ ŘÍZENÍ	NESPORNÉ SOUDNÍ ŘÍZENÍ
princip dispoziční – soud rozhoduje o návrhu tak, jak jej žalobce uplatnil	princip oficiality – soud může zahájit řízení i bez návrhu; může rozhodnout i jinak, než návrhova- tel navrhl
princip projednací – soud přihlíží pouze k tvrzením účastníků řízení a projednává pouze důkazy, které účastníci navrhli	princip vyšetřovací – soud je oprávněn i povinen sám vyhledávat důkazy
princip koncentrační – řízení se dělí na určité fáze, v pozdější fázi není možné uplatnit nová tvrzení a nové důkazy	princip jednotnosti řízení – řízení tvoří jeden celek, je možné provádět nové důkazy a uvádět nová tvrzení i v pozdějších fázích řízení

Principy občanského soudního řízení